

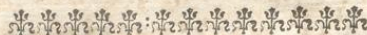
**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Qvæst. I. An Angeli existant in rerum natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

fuisse ex Apuleio retulit Augustin. de ciuit. Dei lib. 8. in Christiana Ecclesia semper in malum ea vox Dæmonis usurpata est (vt Tertul. lib. de testimonio animæ capit. 3. & Augustin. 9. de ciuit. capit. 19. obferuauit) sicuti Angeli nomen semper usurpatum in bonum fuit id, quod ex Euangelio Ecclesia nostra didicit: quamvis vocis Angeli pro bono significando, & Dæmonis pro malo determinatio, & restrictio iam pridem à Sostena Philosopho facta referatur à Minutio Felice in suo Octauio in præfenti verò, ac fere reliquis disputationibus ad quintam vsque, Angelorum nomen secundum se, acque vniuersum, vt bonos, malosque coëctet vsurpamus.

QVÆSTIO I.

An Angeli existant in rerum natura.

DE absoluta Angelorum existentia tota quæstio procedit; datur nempe in rebus; nec ne?

CERTAMEN I.

Angelorum existentia ex Philosophis, scriptura, & fide statuitur.

I Angelorum existentiam negarunt Saducei, de quibus actor. 13. dicunt non esse resurrectionem, neque Angelum, neque spiritum, confensere Samaritani teste Babalo proxime §. 1. versu colligitur tertio Georg. David, cum aliquot socijs Lutheranis teste cochleio de dictis, & factis Lutheri an. 1545. Lindano indubitant. Dositheus eius facinorosa homo teste Praetorio, ex Philastrio in elenchis hæreticorum verba Dositheus & Libertini apud eundem ex lindano verbo Libertini, à Caluino ipso confutati thesauro Catholico lib. 4. de Angelis §. Negant: Hieronymus Cardanus 10. de rerum varietate, & 9. de subtili. apud Carpentarium in Alcinoum de doctrina Plat. ait verò Cardanus, se Philosophum tunc agere, non Christianum, quasi aliter vt Christianus censet verum, vt bene Bubal. §. 5. versu colligitur secundo, versu 3. quare dicere potius, neque, vt Philosophus loquitur, qui cæteris Philosophis (Atheos, epicureos excipio) aduersus, in eorum hac derationibus eneruandis leuibus argutijs est totus. Neque, vt Christianus, qui ab scriptura, & Patrum, stata sententia (vt iam ostendam) recedens eius à ratione fundamenta omnia omni arte debilitat, vt aliter sentiendi viam aperiat faciliorem, quo vicio, hoc, aliæque dogmata ratione, examinant Pij, alij, & Catholici recentiores, nescientes, nolentesque quandoque, nostro præsertim sæculo, laborant, qui vanis (cum Lactantio loquor. lib. 3. cap. 24.) vera defendunt vel loci causa philosophantur, vel quasi, vt ingenia sua in malis rebus exerceant, vel ostendunt: cum tamen Philosophi, Theologique Christiani munus sit Dogmatibus fidei confirmandis rationis fundamenta, quam possint plura, proprijs etiam Lucubrationibus, adiungere, neque antiqua argutijs quibusque mouere, sed quoad fieri possit obfirmare: cæterum, vt alio ait Scaliger. in Cardan. exercitat. 307. num. 30. plures eius sententiæ, vel potius nequitia, & impietates, expungendæ videntur, cum (inquit num. 35.) quæ interdum verba fundit, tot flagitia turbida, & inconflanti ingenio committit, S. Thom. citata quæst. 50. art. 1. ex Arist. 4. Physicor. text. 52. & 57. ignominatos quosdam prius Philosophos, pro negatiua hac

sententia refert, quos ego non reputo à iocis, quæ epicureos, & constanter Atheos celato, 1. de libro vno Controu. 1. d. 1. quæst. 1. Horum enim sententia Saduceorumque mens corporeis, & sensibilibus, immo, & quasi septa, & carcerata, nil ultra sensus cogitabat.

2. Sapientiores omnes Angelorum existentiam constantem docuerunt. Mercurius Trismegistus Moyli coetaneus, iuxta Suidam, ceteri quoque, etiam sepiam illis decantatis sapientibus, antiquioribus, in Pindari cap. 9. & in Asclepio apud August. 1. de ciuit. capit. 23. & 24. Orpheus centum ante bellum troianum annis apud Euseb. Cæsi. 5. de præparat. Euang. cap. 3. & 4. Eugubinum 8. de perenni philosophia cap. 33. eius carminibus recitatis, & apud Lactantium, lib. 1. cap. 7. vbi, & Apollinis verba etiam intercedunt, Angelos, seu Dæmones nescientis, Homerus item, ducentis post Orpheum annis apud Plutarchum libello, quod oracula cessarint, vt referunt August. 9. de ciuit. capit. 1. vbi Ludou. Viues, Eugubin. 111. de perenni. Philosoph. capit. 13. & lib. 1. cap. 6. Euseb. Cæsar. cap. 4. citato vbi Hesiodum etiam potam Philosophum centum annos Homero posteriorem Angelorum existentiam docuisse, ex Plutarcho citato libello quod, oracula cessarint, remittit: idemque de Hesiodo referunt Lactant. lib. 2. capit. 15. Clemens Alex. adhortatoria ad gent. longe ab init. eius carmina recitantes, ex quo alia recitat Plutarchus citato lib. extra med. Thales insuper Milesius varquino prælo. Rem. Regi coetaneus apud Athenagor. Apologia pro Christian. ad Amon. imperat Phæredides Pythagora magister, & Pythagoras ipse apud Marii. Ficin commentarijs, & argumentis in Phædram, quibus addit Plutarchus lib. de Iside, & Osirid. Xenocratem, & Chrysipum gentijs, tam bonos, quam mali præfatum Theologorum, inquit, imitatore, admittent, & Socratis Dæmon celeberrimus cunctis fuit, vt videre est apud Minutium felicem in octauo, Plutarchum toto libro de Dæmonio sacratijs, & apud Maximam Tyrium gemina de eo Apodixi apud Tertulian. cap. 1. Cyprianum Dei dolor vanitate num. 52. Clemens Alexandrinum num. 1. Stromatum & Augustinum 1. de ciuit. cap. 14. Eugubinum 8. Perenni Philosoph. cap. 24. Andream Vectorellum de custodia Angelorum Aulicis porro sententia de Angelorum existentia appensissima, vbi que est vt patet ex octauo Physicorum 11. metaphys. text. 41. & 1. de celo text. 100. & 10. Moral. cap. 7. & 5. met. cap. 5. Dæmonia in fabulosis recenset & 5. de partibus Animal. Heraclitus ad eum in casa furnaria sedentem accedere recitantes iussit & approbat adhortationem, qua ingredi eos iussit, quoniam, ne hinc quidem loco inquit Dei desint immortales, & 4. topicor. loco 64. Dem. & Aristot. posse prauè agere, ait, non tamen altius, quod de summo, ac primo Deo intelligi nequit, sed de gentijs bono, siue Angelo, qui peccare potest, & si non peccauerit, nec sit peccaturus, & 2. Rhetor. de locis entymemat: Dæmones esse supponit, locum à definitione tractans, quæ verò ex 12. metaph. 1. 48. & sect. 9. Problem. 1. pro sententia neganti afferri solet vt summum numerum Angelorum orbibus cælestibus ampliorum, negare sonant, loco primo; secundo vero, oracula sybillarum, tum melancolicæ naturæ, non vero Angelis tribuere, quod non est Angelos negare, vt patet certo ergo constat sapientes omnes Ethnicos Angelos existentiam agnouisse, vt constat ex citatis locis alijsque quos deinceps de eorum officijs disputantes referemus.

3. In scriptura nil quam existentiam Angelorum, frequentius: in veteri testamento genesis, exodi, iudicium, Regum Psalmorum, & Prophetarum libris, in quibus Tob. 5. Angelos præcedere, adesseque & apparere hominibus eosque solari in afflictionibus, & confortare; quandoque verò corripere, deterrere & celestos feruere, ad interfectionem, & excidium punire passim, legitur, vt loca, notare & adducere, superfluum sit & concordantiarum purus laboris nouo vero testamento, & si non adeo frequentia, sunt tamen loca quam plurima Matthæ 1. Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Iosaph. iterumque & iterum eadem Angelos apparuisse in Euangelio scribitur, cū vt animi auxilium, & hesitationem de vxore Mariæ prægnante mylicij tati

tanti reuelatione propelleret; tum ipsi cum Matre & Puero Iesu reditum ex Ægypto in terram Israël imperaret. Tertio celestis, stupendaque illa à Deo Gabrielis Archangeli ad verbi incarnationem peragendam legatio cunctis est nota apud Lucam cap. 1. verbis illis. *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilæ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro Jæ. Mathzi item cap. 4. discendente tentatore Angeli Christo accessisse, ac ministrasse dicuntur. Apparuisse verò, & confortasse Christum ad gethsemani orantem, & in agonia positum ab Euangelistis Angelus refertur, atque ab eodem Mathæo cap. 18. illud expressum Angelorum in cælis, semper vident faciem Patris mei, & cap. 25. reprobi postremo in ignem æternum qui paratus est Diabolo, & Angelis eius mittendi denunciantur. Libris insuper, & epistolis canonicis, Euangelio posterioribus: existentia Angelorum veritas frequenter, vel traditur, vel supponitur. Ad Hebæ. 1. cui enim dixit aliquando Angelorum filius meus es tu 2. & plura alia in idipsum, addit his terminans caput; omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis 2. Petri. 2. Angelis peccantibus non peperit. Apocalyp. 12. Draco pugnat, & Angelus eius Jæ. & alia plura ab Angelis exercita, extendendaque eo libro dicuntur. Reliquis verò præ multitudine missis, id solum animaduertit, ijs omnibus certis vniuersis testamenti locis (sunt autem vt facile videbis, & statim occurrent, quam plurima) quibus Dæmonia esse, atque circa homines quidpiamve aliud mundo operari dicuntur: Angelorum existentiam vniuersim hic à nobis assertam tradi: nam & Dæmones Angeli substantialem sunt, atque, vt diximus, æque voce Dæmonis, atque Angeli, imo & indifferenter, ab antiquis, præsertim Philosophis, significabantur; quamquam Christianæ Theologiæ vsus, ex communi Patrum, ac veteris testamenti locutione obtinuerit, vt vox, Angelus simpliciter & absolute prolata bonum Angelum significet, Dæmon verò, aut Dæmonium significet malum. Sed ea diuersitate significatus vocis vniuersusque simpliciter absolute, ac sine addito prolata accidentaria solum bonitatis, & malitiæ moralis, non autem substantialis Angelorum differentia, adhuc specifica, denotatur: ex omni siquidem Angelorum ordine, & choro (ac fortasse specie, & obsequentes boni, & prauis transgressores Angeli steterunt.*

4. Constat inde, quo iure definita Angelorum existentia fuerit à concilio Lateranensi, sub Innocentio III. ex quo loco desumpta eadem definitio est cap. firmiter de summa Trinitate, verbis huc, vnum est vniuersorum principum creator omnium visibilium, & invisibilium, spiritualium & corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporealem: Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, quasi communem, spiritu & corpore constitutam. Porro Patres omnes veritati huic vt potest in vtraque sacra pagina toties commendata, & expressa, vnanimiter consentiunt; tamen eorum nonnulli, circa nonnulla alia de Angelis inferius disputanda, minus recte conseruerint, eorum tamen recitandis testimonijs parcimus: tum, quia obuia, & innumera, tum quia non ita ad purum quæstionem conclusionem tradunt vt non alia de Angelis examinanda continent: quare ubi de his singularim agemus oportunitus, & citra rerum confusionem referentur. Solus est difficilis contra præfatiā veritatem Augustini locutio quæst. 34. libri octoginta titum, scribentis; quod autem est melius omnis anima id Deum dicant. Angelus autem, de cuius existentia disputamus, & assertiue definimus; anima quauis, etiam rationali melior, perfectiorque est; non autem est Deus, sed infinite inferior Deo substantia, eiusque effectus, & creatura, vt nuper ex Lateranensi concilio referebamus: ergo, vel censet Augustinus Angelos perfectiores anima rationali non esse, contra inferius, ex scriptura, & rationibus statuenda, vel Angelos Deos, vel Deum ipsum esse, ac non creaturam, contra statutum Christi. Origa, de Deo vno. Tomus II.

Dogma fidei in Lateranensi concilio, vel demum Angelos nullos existere, imo nec posse esse contra notitiam conclusionem: certe quoduis ex hisce adeo exploratum absurdum est, vt, vel inde constet Augustini verba, vt videntur sonare, nec ab ipso vltimata fuisse, neque esse à nobis accipienda.

5. Etenim, quod Angelus Deus sit, nemini, sapientium, gentiliū adhuc, placuit asserere: & si enim Græci, aliquot Poëtæ, & sapientes Angelos, siue genios, & intelligentias, Deos dixerint, (vt significat Theodoretus epitome diuinorum decretorum. cap. de Angelis aens: nec, vt Græci Poëtæ, ac Philosophi in Deos referimus) & quandoque eo, eos donet nomine Plato, ac naturas ingentias dicat, apud Euseb. Cæsar. 14. de Præparat. Euang. & Deos sæpe vocet; sed ingentios corporali, vt nos, generatione intelligit, non autem à se, ac non ab alio existentes, vt proprie Dei essent, atque deitate fruerentur oporteret; Deos autem, non proprie dictos vocat, sed quatenus dignitatem, & excellentiam supra homines sortiuntur, & ad quam egregijs facinoribus, & si non naturæ, virtutis tamen præstantia, possint homines proveli: quo vtrique sensu Heroas in Deos transferri ex Hesiodo docuit in cratyllo, vt ex eorum sensu aiebat Virgilius. *Panci, quos æquus amauit Iupiter, aut ardens euexit ad æthera virtus;*

6. Aperte enim ex Symposio scribit de natura Angelorum, Plato nulquam Diuinam pertingere, sed ipsa inferiorem, humana verò superiorem interiacere; *Omnis natura Dæmonum, (ait) inter mortales, Deaque est media, qui ergo tantus error quantum Philosophorum Aethnorum tenebræ capere non potuerunt, tribui Augustino, & in eis versatissimo & ingenio, adeo præstantiori, ac insuper scripturæ, & Patrum Doctrina instructissimo, poterit vt Angelos proprie Deos putauerit: ergo animæ omnis nomine, non solum animam proprie talem, partemque hominis componentem, sed substantiam pure spiritualem creatam vt Angelus est, eo loci intellexit sic ex antiquis plures animarum nomine Angelos etiam donarunt. Philo Hebæ. lib. de somnis circa med. genera, seu species animarum diuidens, ac in eis perfectissimarum animarum genus recenset, atque has, inquit, genios Philosophi, Angelos vocant Sacre literæ nomine aptissimo; sic etiam Plutarch. lib. de defectu oraculorum. circa med. animas seu (meliori latinitate) animos, ex Philosophorum vsu Angelos vocat ibi, si anima secreti à corporibus aut omnino, quibus nullum est cum corporibus commercium sunt (qua res est, & diuini sententia Hesiodi) Dæmones custodes hominum casti terras obeuntes, cum animos in corporibus degentes ista vi; (prædicendi futura) priuamus & & Marcellus Ficinus. 1. lib. in Phædrum commentaria, & argumenta; cap. 2. ex Phædrice Syro, eiusque discipulo Pythagora, & Pythagorici inter hæc animaduertit, similem animarum describi casum à Pythagorici, atque Dæmonum à prophetis, quia illi animarum voce Angelos, seu Dæmones appellabant. Huic ergo vulgatissimo loquendi modo Philosophorum annuens, eo loco Augustinus animæ voce creatam omnem spirituale substantiam, ac subinde Angelos comprehendens dixit, quidquid omni anima, melius est Deum dici, Attamen rigidiori sermone, & propiori loquendo 1. Retract. cap. 26. num. 54. ait magis dici debuit omni creato spiritui melius.*

CERTAMEN II.

Quid ex continua Caelorum rotatione naturalis ratio de Angelorum euincat existentia?

Naturalis ratio, vel à priori, & causis, siue Phisicis, siue metaphisicis, vel à posteriori, & effectibus ordinis alterutris potest solummodo procedere, ut aliquid, seu demonstratiue, seu probabiliter, suadeat pro medijs, seu principijs, ex quibus discitur, euentia, vel probabiliter, ut dialecticis est notum requidem Angelorum existentiam à priori, & per causas euinci, non demonstratiue solum, sed probabiliter adhuc, naturalis ratione minime posse, certum omnibus est; siquidem Phisica, & totalis Angelorum existentia causa Deus est, illos non quidem necessario, sed libere, pro suo arbitrio, ac libera voluntate, & decreto producentis atque extra causas apponens: atque, ut eos producendi decretum, & voluntas libera à Deo concipitur, atque habeatur, potius, quam omittatur, nulla naturalis causa, siue intrinseca Deo, siue extrinseca, atque in creaturarum reliquarum coniuncto, & natura potest, nisi ex fundamento, arbitrio, maiori designari: ergo ex causa Phisica nequit Angelorum existentia, adhuc probabiliter, nedum euidenter, euinci. Minor probatur dissectione rationis petita ex bono vniuersi quam adhibet S. Thom. 1. p. qu. 50. art. 1. corp. quia nimirum ad bonum vniuersi, à Deo effecti, ut à causa efficiente, spectat, ut in eo sit aliquid quod perfecte (quantum effectui creato licet) Deum eius auctorem, secundum virtutem, & potentiam, qua ipsum efficit, imitetur: Siquidem, & effectus bonum, & perfectio est assimilatio ad suum agens, quæ vniuersum ab omni agente intenduntur. Et si verò, in vniuerso ratione animæ rationalis eiusmodi assimilatio, ad Deum, per intellectum, & voluntatem vniuersi auctorem, videatur reperiri, cum tamen animus rationalis imperfectum quid, ut pote substantia partialis, sit, nequit, per illam perfecta ad suum auctorem per intellectum, & voluntatem assimilatio vniuersi reperiri, quæ esse in eo, potest, & oportet, quoniam substantia spiritualis completa intellectiva, & volitiva, quæ nil sane aliud, quam Angelica Substantia est) in rebus esse admittatur. Verum hæc congruentia solum ratio est, notæ aliunde ex fide Angelorum existentia, & productionis, ut non, citra rationem, & consequentiam omnem, facti à Deo Angeli videantur; non verò ex solum ratione facti, probabiliter adhuc, & verisimiliter iudicentur: ut Mysterij incarnationis, quod sola fide nobis innotuit, potiusque innotescere executi rationes, & congruentia plures Patres, & Theologi laudabiliter, subtiliter, & docte designant; ex quibus tamen solis, ne probabiliter quidem, eius existentia suaderetur.

2. Accedit, nec Deum perfectissimum, ut potest, quare, nec sibi, quam posset, perfecte simillimum mundum producere teneri, ut concors Theologorum sententia est; & etiam, infinites pene, plures, & plures mundos perfectiores, & perfectiores, & in quibus perfectior, & perfectior Dei (etiam quoad intellectum, & voluntatem, per quæ ad extra operatur) Authoris sui similitudo elucet. Deum posse absolute producere, nec eius potentiam, nec artem mundi huius productione exhaustam fuisse, & effectam certum vique est. Posse etiam substantias spirituales intellectivas, & volitivas productis longe nobiliores in rebus ponere, quas tamen de facto non posuit, cum tamen positas de facto, & productas à Deo fuisse æque argumentum probat: cum eis positiss perfectius vniuersum foret ac suo Authori in potentis intellectus, & voluntatis, quibus operatur, similis: sed neque effectum illum potentie intellectivæ, & volitivæ, per quam omnia etiam irrationalia, & in anima operatur, pone-

re, neque id necessario in suis operationibus ad rem intendere debet, sed solum pro libito posse, & prætere, & intendere, in ijs etiam in quibus id exequi, & intendere potest: quia id solum probatur distincta præfacto: eam rationem sufficienter de se motum esse, ut id intendere, & exequi absolute in rebus, & vniuerso pro mero suo arbitrio possint agere illius propositione motum de facto fuisse. Non ergo à priori, & per causas euinci, adhuc probabiliter, Angelorum existentia à ratione sola naturali potest, rationis sensu deprehensa congrue ea ratio possit, designari. Tota igitur controuersia in re præsentem esse Theologia potest, an ex effectibus aliquot, quos experimus, substantiæ eiusmodi separate spirituales (quas Angelos dicimus) existere, in rebus naturali ratione, à posteriori, demonstrantur, aut efficaciter euincantur.

3. Ea in re duplicem (quod ad demonstrationem à posteriori, & ex effectibus attingit) extreme oppositam sententiam reperio. Prima demonstrat à posteriori Angelorum existentiam vniuersam affirmat: ita docet videtur, Aristoteles, & Plato, cum affectis, inique S. Thom. proxime & 2. contra gentes, cap. 46. & Thom. omnes vetustiores, iunioresque Dominici, & reliquis paulo antiquioribus Theologis communis sententia absolute fuit; sed non omnes eadem ratione demonstrari Angelorum existentiam putant, ut inferius viderimus. Secunda sententia demonstrat ratione naturali, vlla à posteriori, & ex effectibus aliquot in rebus deprehensio Angelorum existentiam absolute negat: ita expresse Averroes 1. p. qu. 50. sect. 1. & 2. etiam Anticus d. 1. de Angel. num. 1. Morizius D. etiam 1. sect. 2. Arriaga t. 2. prime partis de Angel. d. 1. sect. 1. petrotam, atque eis prius Valentia noster 1. p. d. 4. qu. 1. pu. 1. versu quartum aliquot, Vazq. 1. p. t. 2. d. 178. cap. 1. rationes à S. Thom. & antiquioribus adductas demonstrationes esse negat alijs vero, quas ipse producit, ac mox expendit, efficaciam id ostendendi concedit non autem demonstrationis efficaciam expellit: quare de efficaciam probabilitatem maxima videtur locutus, ut expresse locutus est noster Quirós 1. p. t. 1. tract. 8. d. 1. sect. 1. numer. 7. quæ nimirum efficacia fuit euidentiam pertingat: id, quod, ut minimum, cessare videtur noster Ioan. Præpositus, ex Caelorum more concordat, & constante Aristoteles intelligentias, eos impellentes, & mouentes deducebat, certa à Deo lege, ut inde solum eorum numerum iniquit, deprehenditque ratione posse crederet. 12. met. text. 41. quæ tot solum intelligentias, seu Angelos, quorū cælorum motus text. 48. hac ratione concludit: si enim essentia, utique mouebunt, cum latens finis sit, quamquam, & oracula ab intelligentijs, siue Angelis reddi, apud Gentiles agnoscat. 3. de Histo. animal. cap. 10. de caprolemmij agens, & incantationes eisdem auctoribus tribuit. lib. 8. cap. 24. & 3. de anima text. 29. non solum loco motiua substantias spirituales separatas, verum, & intellectivas homine nobiliores recognoscit & 1. de Cælo cap. 9. Plures præter Cælorum motores ac supra Cæli verticem ponit, in super. 7. Morali ad idem cap. 17. fortunatorum minus sapientem bonum gubernatorem genium esse, sicut male compæctæ nauis bonus quandoque accidit Nauclerus. Sed, licet aliunde, ut vidimus, Angelos esse, & plures, quam cælestium orbium motores probauimus; aut ex eorum orbium motu, tam ipse, quam eius discipuli, & Theologi antiquiores demonstrari in primis Angelorum existentia, ratione pure naturali, censente cuius proinde, primum, deinde de reliquarum rationum, quæ afferri solent efficaciam, & euidentiam agendum forsitan ex iuncto erit, ut in re præsentem sententia firma feratur.

4. Bupalus noster satis erudito, docto, & prolixo tomo de Angelis, quæstio. 2. difficultat. 1. paragrapho 6. demonstrationem esse censet duplici via. Primo ex cælorum Astrorumque, quæ de facto in rebus sunt, natura, & motu volubili, seu rotatione: secundo ex euidenti naturali repugnantia corporis, quod de se, atque ab in trinfeca sua forma, tanquam à virtute in orbem, actiua rotetur: ut is motus necessarius ab alio extrinseco impellente ac mouente actiue debeat provenire & quidem libero, & intellectualem motorem: Hic autem

autem motor cælorum nequit esse Deus: ergo intelligentiæ, siue Angeli. His §. 4. præmittit cælum in orbem, circa orbis centrum moueri, vel astra saltem, è quibus efformandum argumentum æque probat ut ab ea questione apud Patres Prædicos, & Mathematicos Neotericos abluatur: nam cæli motu suo astra sibi affixa secum moueant, an illis quiescentibus astra per illos suis quasi canalibus, moueantur. Aliorum verò discursibus ex motu hoc cælorum reiectis ita ipse solidius arguit à veritate *omissis autem*, quod nequit motu aliquo moueri à causa necessaria, & determinata ad vnum, debet à causa intelligente & libera (alia enim causa actiua non est,) moueri: atqui cælum nequit moueri motu circulari à causa necessaria, & determinata ad vnum: ergo à causa libera, & intellectualem moueri circulariter solummodo potest. At ipsum cælum causa intellectualem, & libera non est; ergo à se, ut à causa libera intellectualem moueri circulariter nequit, enthymema hoc euidendi subsumptum, & consequentia, constat. Primi Minor probatur. Motus circularis cælorum, non est motus ad vnum, sed ad plura, quorum vnum deferatur, alterum verò acquiratur, ut patet; ergo nequit provenire à causa necessaria, seu naturali, & determinata ad vnum, nec indifferente ad ipsum, vel alterum, siue extrinseca cælo ipsi, siue extrinseca sit. Confirmatur, adhuc euidens, si actiuam causam motus naturalem, & determinatam intrinsecam virtutem cælorum esse dicas: quia potentia intrinseca, actiua, naturalis, mobilis cuiusque ad suum motum, est ad terminum, propriumque bonum & perfectionem qua carere necessario debet, ut moueatur, & qua habita, quiescat necessario, ac nequeat ad similem adhuc perfectionem, terminumque, & bonum suum à se moueri, cum præhabiti possessione, actuali æque eius appetitus facietur, & actus expleatur: ut in rebus omnibus naturalibus patet. Neque enim aqua, frigore hoc indiuiduum habito aliud indiuiduum appetit, ad illudque mouetur, ut præhabito relicto hoc aliud acquirat: nec corpus vllum elementale, aut mixtum de se ipsum proprium locum reliquit, ut alium æque sibi connaturalem, & commodum acquirat, ut patet: quod autem bonum sublanaris orbis sit cæli motus, & circularis, satis non est, ut ipsum motum, & sublanaris orbis commodum ex se, suæque naturæ, & quasi primariæ intentione, cælum appetat, ac intendat & enim proprium cuique bonum maxime bonum, & appetibile per se, & primario est, non autem bonum alterius; licet, secundario, & per accidens ex proprii boni appetitu, vel alterius, vel communis boni appetitu, & inducatur: ita ex conjunctione, & dispositione inclinationis, & appetitus rerum de proprio bono in vnaquaque, altera alteram moderante, & concupiente communi vniuersi bono sapientissime à Deo prouideretur. Hinc scite Aristoteles 2. Politicor. cap. 2. quod enim multorum commune est, in eo minima adhibetur diligentia. Nam de propriis maxime curant homines, de communibus autem minus, quam quantum singulis competit, ex qua apud homines experientia deprehensa ad naturalem rerum appetitum (qui per imitationem rationalis translatitur appetitus est, ac dicitur) idem seruata proportionem cunctitur.

5. Confirmatur quia, ut amicorum bona appetamus serio, deque eorum affectione delectemur vehementer, opus sane est, ut amicitia amore interueniente cor, animæque vna nobis cum amicis sit, teste Arist. 7. Moral. ad eundem cap. 7. ut ita illorum commoda, ut propria æstimemus, ac serio, & adenter appetamus, quia amoris interuentu illa communia nobis sunt Aristotele attestante 8. ethicorum. cap. 9. & communi hominum sensu & experientia ex quibus manifestè sit, nullius rei appetitum, quod nostri imitatum, & per translationem est, per se, & primario, in bonum alterius, vel communis ferri naturaliter posse, quare nec cæli appetitum in motum circulem suum, quantumvis orbi, sublanari proficuum de motu corporum à propriis, & connaturalibus sedibus: ut pro vniuersi commodum vacuum replant, ipsi connaturale non esse patet; siquidem grauitant cum attrahuntur, ut quidem aliorum motorum corporum, quibus contrigua

sunt, & in quorum locum succedunt; non autem ita succedentium natura virtute, & inclinatione, ut in physicis ostendimus. Similiter, quod brachium ictui, quo percutit, exicipiendo proprii commodi, quasi oblitum, se obiciat, ne caput feriat, ne ita totius corporis ex capite pendens commodum deficiat, ex animali motu, seu animæ (quæ totius commodum natura sua curat) imperio despotico in membra corporis venit; non verò ex naturali brachij ipsius impetu, & inclinatione natura: quanquam tunc etiam proprii commodi brachium consulit, illudque illo motu intendit, ut doctè Galen. de natural. facult. cap. 6. partes siquidem corporis maxime vnum præferim, in homine faciunt: denique, quod de Pelicano dicitur proprio nostro pectus icere, ut sanguine, quo alendus erat, fuso pullos, vel à se, vel à serpente occisos respiciens vitæ restituat, incertum reputatur ab Ildoro 12. originum cap. 7. Augustino in Psalm. 101. ad id *similis factus sum Pelicano*, de quo plura Albert. 23. de Anim. lib. cap. 20. ac plurima Lorinus noster in Psalm. & verba citata. Sed admissa illa Pelicani historia, ut veritas, id agi à Pelicano certius esset, ut nimio sanguine exuberantis, quandoque onere leuaretur: certum ergo naturalium omnium percursu sit; nihil à se moueri, siue in motum alteri, ac non potius, sibi proficuum primario, & directe propria forma actiue inclinare: quare, & inclinationem cæli ad circulem motum ob commodum orbis sublanaris naturalibus, principijs, & experimentis naturæ totius, aduersari proindeque, eius circulem motum ab alio extrinseco mouente esse, iuxta naturalia principia, debere, ac nusquam à cæli intrinseca forma posse provenire, id quod de quocumque cælo possibili æque efficaciter probatur. De eo vero quod de facto est, ac rotatur vltimes ostenditur: quia alias æterna eius à motu isto quies post vniuersale iudicium futura ex 5. Thom. 1. 2. d. 11. q. 2. art. 6. ad 3. & in 4. d. 13. q. 1. art. 13. quæst. 11. 1. & alibi, & Theologis communiter contra eius internum impetum, & violenta foret; quod Diuinæ prouidentie perfectioni repugnaret: nempe creatum aliquid perpetuæ violentiæ damnare ac deuincire, iam vero, si ab extrinseco motore intellectualem, & libero (utpote ad indeterminatum effectum & locum hunc, scilicet vel illum priori relicto impellente mouendum circulariter cælum est, atque recursus ad Deum, ut causam particularem actiuam pro naturalibus effectibus Philosophum non deceat (quem pudeat cum ita recurrente Anaxagora ab Arist. 1. 2. d. 1. 1. 8. Physicorum text. 2. & 1. metaph. cap. 1.) intellectuales substantiæ creatæ libere cælum mouentes ex circulari eius motu, naturali discursu, certo esse deducuntur: quod ipsum est Angelos à posteriori ex puris naturæ principijs demonstrari.

6. Hæc omnium summa est quæ paragraphis pluribus doctè, & acutè Bupalus, & quæ pro eius rationis euidencia naturali possunt asserti. Sed quamvis videam ea, & Aristotelicorum & Platoniorum ipsa videntium autoritate Theologos veteres (paucis exceptis) Angelorum existentiam quasi exploratam à ratione docuisse; eam tamen longe à demonstratione distare certum mihi est. Primo quia circularis motus cæli, vel Astorum huic demonstrationi necessario supponendus, (ut Bupalus facit §. 4.) euidens ac certum à ratione non est, cum steret in Mathematicis recensiones, quæ antiquorum rationibus pro circulari cæli motu perpenis ipsum quiescere, terram vero in gyrum volui docuerint, ut ex nostro Claudio cap. 10. in primum equæ sphaeræ Sacrobolci refert Bupalus citatus, versu: *Notandum est*. Et quidem, si Philosophi ea ratione, (quantum ad Bupalum persequitur) agenda res sit, terra, cuius cæli totius influxus referunt à se ipsa videtur circumscenda, ut toto suo commodo, (in quod primario & per se res omnes naturales suo opte ingenio inclinant) fruatur; non autem cælum ipsum, quod nullum ex eo motu, & influxu commodum capit: quare ex incertitudine motus circularis cælorum, ex quo discursus procedit, à demonstratione deficiet. Secundo cum cælum pars vniuersi sit mirabili concordia cæteris coherens, ipsumque componens, & cum nulla reliquarum orbis partium contrariis qualitibus, (ut

ipsi, ut particulari causæ tribi. Namque enim nihil est omnibus adstantibus species visuales diffundi competunt: atqui nulla est specialis ratio in motu cæli, etiam ab extrinseca intellectu, & libera causâ admissi futuri) adstante etiam, & admissa aliunde existentia Angeli; specialiter huic proportionata præ Deo: utrique enim adfuit, & vires, ita cælum volendi prohibito potestas & libertas: neque aliquid apparet, in eo motu, quod Angeli potius quam Dei potestatem & voluntatem determinate requiratur: ergo non est eorum existentia, etiam, & adstanti Angeli is motus cælorum potius, quam Deo, tribuatur: nedum ut existentia, & assistentia Angeli, nullquam aliunde supposita, ex eo motu demonstraretur melius efficacia suaderetur.

10 Huc usque fere Aristoteles noster t. 1. in 1. p. d. 1. sect. 1. num. 2. circa recursum ad Deum: quibus, dum ea omittit Quirios t. etiam 2. tract. 8. d. 30. sect. 1. num. 4. tacitus dissentit, & principio non recurrendi ad causam primam pro effectibus particularibus produendis (quod vult absolute finem num. 8.) admissio argumento ex emergentibus, & magicis effectibus (quod efficacissimum ad præsens reputatur) firmitatem imponit. Sed tamen primam huius argumenti partem non euacuat de non supposita existentia, & assistentia Angeli ad cælorum rotationem, sed potius contra eam negantes demonstranda ratione: cum enim, & Deum esse, certum sit, & proportionatum huic cælorum motui efficiendo, æque atque Angelum quemvis, qui esse admittitur dummodo aliunde Angelum existere, & assistere nobis constet, ad Angelum, qui esse non constat, pro eo efficiendo recursum ineptior est, quam ad Deum, qui existens, & proportionatus & assistens illi motui nobis innotebit: imo ad ipsum ubi causæ creatæ effectum aliquorum non apparent, recurrendum necessario est, ut in prima rerum productione, & creatione clarescat, sed tamen ex his, quæ Quirios idem contra euidenciam rationis huius ex motu cælorum impetire adducit num. 4. secunda hæc probationis pars, seu probatio valde fœdatur stando quippe rationi, & naturalibus principiis de Angelorum natura rationis solius lumine assequibilibus, Angelus in puris naturalibus, minus aptus, & proportionatus est, cui orbicularis cælorum motus constans, & pro statu sublunaris orbis corruptibilis, perpetuus a Deo committatur, prohibito exequendus: cum natura hæc peccabilis absolute sit, postquam Deo id committitur, non obediunt: tum, quia ille Deus non est, cuius propria est impeccabilitas: tum, quia de facto Dei præcepto alteri non paruit, sed aueratus fuit, ac deliquit: quare in mouendo cælo, ex suis naturalibus posset absolute non parere, sed motum libere omittere, sic omissione sua universi corruptibilis ordinem inuicere, & si posset (ad quod maior creatura potestate, ac forte infinita virtus requiratur) inuicere non posset. Beatitudinis verò Angelorum status (ex quo ipsis impeccabilitas accedit) scientia, quæ media defutura sub gratiæ auxiliis huic congruis in cælorum motione obedientia eorum, cum supernaturalia sint, rationi naturali demonstrari nequeunt: cum autem Deus, & universi author sit, eiusque optimæ gubernationi iure distinctus & quod naturalium causarum (cuiusmodi cælum est) effectus influxus, & operationes efficaciter omnes & singulas decernens, constant, ac perpetuo cælorum motui se ipso insistere, aptior, accommodatiorque ratione naturali sola attenda videtur suaderi.

CERTAMEN III.

Quid ex variis emergentium effectibus miris de Angelorum existentia, & quædam efficacia ratio naturalis ostendat.

Effectus huic ratione naturali sola demonstrari, vel saltem maxima efficacia Angelorum existentiam suadere putant Philosophi, & Theologi

citati cert. 2. num. 3. init, & Bubalus ibi citatus dist. 2. art. §. 2. fusillime: de maxima verò efficacia, quæ fere demonstrationem pertingat, Vazquez, Ioannes Præpositus, & Quirios eo etiam numero sub inferius citati experimur enim, atque gentium omnium professionis, religionis, & rationis cuiusvis historis (quibus fidem adhibendam esse, in dubium, atque evidens est) legimus, effectus hosce ab emergentibus arreptiis, & Magicis, qui non ipsorum solum, sed nullius corporeæ substantiæ virtute naturali fieri possunt in primis tantæ virtutis motuæ localiter ipsorum, vel corporis alterius, seu resistitiæ locali ipsorum motui, ut plurimum hominum robustorum, vel detentius, vel impulsus viribus repugnent, & cum victoria obstant, magorum opera perexiguis, & improprietatis, rebus, ac verbis effecta: itidem idiotæ, & linguarum, scientiarumque proflus ignari variis linguis expeditissime loquantur, atque in quavis scientia disputant disertissime, occulta quandoque nullique hominum altius præterquam homini, de quo loquuntur, nota, ac loco distantissima, neque ipsis nota, quartam sacris aduocationibus permittitur denuncient, & futura, ex ignotis nobis causis, certissimis coniecturis (quas sæpe eventus probant) prædicant: quo etiam spectant frequentia Idolorum apud gentes oracula, & de futuris, nec semel, nec casu vera, sed ex occultis causis, apud homines obuentura, quandoque verò falsa deceptoriorum. Hæc siquidem omnia robustioribus, quam corporis emergenti, aliisve corporeæ substantiæ, viribus fieri: certum est. Cum alij, quantumvis in futurum, & phrenesim vehementissimam acti homines, non tamen emergenti, eo virium non excedant, neque ab intrinseca, & nativa, neque ab aduentitia aliqua virtute, aut humore corporeo ipsis obuentium: ergo ab aliqua substantia corporeis omnibus potentior, ac subinde, spiritali, & intellectiva: ea omnia pronenire euidenter, atque, ut minimum, efficacissime, ac prope euidenter ratione naturali monstratur: id, quod in locutionibus ratiociniis Diuinationibus, & oraculis statuarum, sacrisculorum, varum gentium, & emergentium aptius adhuc est; substantiam, scilicet, scientiarum, linguarumque peritissimam, & quæ prædicunt futura, vel occulta locoque emergentis ignoto intelligentem, quare & intellectum statuis, vatis, & emergentis, ut instrumentis vtendo ea omnia præagere: hæc autem solum Angelus esse potest: ergo ex his effectibus euidenter, vel prope, Angelus esse, suæ Angeli existentia conuincitur.

2. Minorem (quæ sola euidenciam, suæ efficacitatem prope euidenciam, desiderare videtur) probat efficaciter contendunt Vazquez, & Quirios, quia ea substantia intellectualis in eis delitescens, & viros, illos effectus, cum per emergentes, & statuas, vates, magos, & res magicas, operans Deus esse non potest nec anima separata spiritalis, & intellectiva alterius de anima enim emergenti causam esse non posse, & per se patet, & euidencissima experientia: quia, cum dependentia à corpore, & limitatione facultatum, & organorum eius operatur, ut patet contra Plutarchum recitatum cert. 1. num. 5. versus finem: sicuti, & de anima varum sacrisculorum Magorum, & incantantium ipsorum: quia, & alios suis incarnationibus, orationibus, & sacrificiis invocant: ultra hæc verò nil, præter substantiam, intellectivam, spiritualement completam de se esse, intelligi potest, quæ Angelus est, de cuius existentia disputatur: ergo ex his effectibus Angeli existentia euidenter, vel saltem efficacissime ratione naturali conuincitur. Dei specialem, atque, ut particularis causæ in hos effectus influxum reici euidenter putant Vazquez, & Quirios generali illo principio, quod ridiculus, & irrationalis sit in naturalium effectuum causis designandis recursum ad Deum: quod tamen principium, quantum ab euidencia naturali distat, ubi aliunde adesse particulares causas, eisque proportionatas, & aptas magis ad eos effectus, quam Deum non constat, patet ex dictis cert. 2. num. 9. Noster Vazquez in arreptiis furneribus probat quia videntur eos interdum ad tempus aliquod musica (vt Sauli contingebat) ac medicamentis aliis sanari: quia mimimum, Dæmones eos torquere, effectusque illos in eis efficere nequeunt,

nequeunt, nisi prauos humores (puta melancholiam, bilem &c.) in ipsis concitando, qui musica, medicamentisque, vel corriguntur, vel ab efficaci adiuuitate temperant, atque ab operatione, & effectibus suis impediuntur: quod si Deus se ipso effectus illos in arripit, ut particularis causa operaretur, ab eorum operatione abstinens nullis medicamentis adhibitis effectus illi cessarent: verum, si Deus non, nisi interuentu, & concitatione humorum ea fieri vellet ut potest, atque à Dæmonibus fieri solum modo posse Vazquez ait, connaturaliori prouidentia, non, nisi medicamentis adhibitis, eos effectus vellet Deus impediri. Efficacius, atque absolute euidenter, Deum ab speciali, in effectus hosce influxu, & causalitate excludit noster Ioannes Præpositus: tum quia eos in energumenis operantes cessare aduersionibus imperantur, atque obediunt, & cessant: tum quia plerique eorum effectuum, & actionum ad malum, & culpam prouocatiui sunt: tum; quia plerumque ab energumenis: statuarum sacrificulorum, vtrumque gentium oraculis effusa, ac denunciata falsa sunt: ac proinde, & qui ea in illis operatur potestati, & imperio alienius subditus euidenter conuincitur, ac subinde, non esse Deus: mendax item, qui eis instrumentis falsa loquitur: nequam insuper, & iniquus, qui prouocet ad malum; quæ omnia Deo repugnant.

3. Animarum verò separatarum ab operibus energumenum, & præfatorum reliquorum exclusio supposita ab antiquioribus potius fuit, quam euidenti aliqua ratione probata, vel potius, per inaduerentiam omissa: quia nec ad eam recursus aduersarij obuius hæcenus fuerat, & communis; qui tamen Recentioribus nostris communis iam, & obuius merito est, ad pure naturalis ex eis effectibus demonstrationis euidentiam referendam, verum Quirós citat. sect. 1. num. 10. qui cum recursum ad animas separatas satis probabiliter (rationi naturali stando) fundatum à nostro Arriaga citat. d. 1. sect. 1. num. 3. à versu dixi esse efficaciorum, efficaciter ratione naturali præcludere contendit. Non autem, quia informantes, & coniunctæ corpori eos effectus efficere, nec in hominibus, quos componunt, & constituunt, nec in alijs possunt, ac subinde, nec separate à suis corporibus, eos præstare posse videntur. Id enim debile argumenti genus esse recognouit ob dependentiam, quam diximus num. 2. animæ informantis ad suas operationes à corpore, eiusque organo, instrumentis, atque dispositione, quibus virtutis animæ operationes sese accommodant, ac temperantur, sicut intellectus, facultas ne informans anima, ita expedite, claresque intelligat, ac separata, corporeque soluta, quia in coniunctionis, atque informationis statu dependenter ab organo corporeis intelligit: vnde nec apoplecticum brachium, membrumue aliud, quod informat, mouet, nec potest absolute mouere: quia eius organa, dependenter à quibus operatur eius motum anima erat indispota, sunt & impedita; cum tamen sani corporis membra omnia non solum possint absolute mouere, sed de facto moueat, ac facillime: ergo primo Quirós probat ex Iustino Martire Apolog. pro Christianis ad Anton. imperator, & Aug. 9. de ciuit. cap. 11. in Plotino eandem de animabus separatis euasione confutantibus, secundo: quia, cum plures adeo separate animæ sint, si is cum hominibus, & rebus corporeis coniunctus, & commercij admittatur multo plures energumeni, & Idola, & Magorum opera forent, quam sint, & hæcenus fuerint. Nec refert (inquit) plures longe Angelos animabus separatis esse; id enim naturali ratione non ostenditur efficaciter sed certe, ut præfata ratio, ex multitudine animarum separatarum præfaret, oporteret plures animas separatas Angelis esse ratione aliqua naturali efficaciter ostendi, quod inefficacius naturali discursu, quam oppositum, ostenditur. Secundo probat, quia cum anima separata, pars, & forma corporis, & hominis constitutiva natura sua sit, si eius cum corporibus coniunctus, & commercij daretur potestas animabus separatis, daretur etiam viuificandi corpora potestas, si bene disposito (embrionis præferti) accederet. Nec valet (inquit) si dicas, animum corpori energumeni non vniri, sed solum assilire intime, ac subinde, nec ipsum, quovis modo dispositum viuificare, quod fieri debet, vnde ne ad corpus nequit. Primo: quia anima ad viuificandum corpus, atque hominem constituendum vnione iuxta Philosophos plures non eget, sed seipsa suppositis dispositionibus constituit, ac viuificat. Secundo: quia, cum embrionis dispositio animam infundere, & vnire teneatur Deus iure naturæ, non est cur ad animæ separatæ, cui intimum cum illo commercium sit cit vnionem ad ipsum denegat.

4. Postrema hæc vrgentissima putat Quirós: ipsa verò pace videntur debitoria: illud quippe de viuificatione dispositi corporis ab anima sola debet vnione vlla superaddita ut probabilius oppositum esset, eum euidenter negantes aduersarios, nec maxima efficacia ratione (ut Quirós promissit) impugnaret. Secundo Philosophia de corporis dispositi viuificatione, per animam abque vnione interuentu paucorum philosophorum est, nec, nisi agere propugnetur ab impugnatoribus alijs efficacissimis; secundum de embrione dispositi informando ab anima separatæ cui iure naturæ in ipsa infusio, & viuificatio, siue vnio ad hæc necessaria habenda leuissimum est. Anima enim separata aliena corporis, & hominis prius per illam viuificat, & constituitur est, cum eoque, prout in corpore, & in homine illo se gessit, penas post resurrectionem daret, vel præmium receptura: ad cuius postremum iudicium separatarum seruati ratione naturali, eius immortalitatem demonstrante, euidenter conuincitur: vnde, & embrioni alteri quantum velis disposito, infunditur iterum & vniri ut formam non posse euidenter vniri enim hominis solum animam quævis vna esse debet, ne in altero supplicia subeat, in altero vni gloria fruatur, & ab alia plura que sunt loci alteritatis autem fundamenta huius Recentioris cuncta conuincunt, aduerso. Angelorum æque atque separatarum animarum nobis cum conuictum, & cum sublunariis commercium ex tenore Dei libito, atque arbitraria voluntate, nullo iure naturæ, precario adhuc, nedum ex actibus, & contra Deum quasi iure, siue Angelis, aut animabus separatis, siue corporeis rebus, pendere: vnde, siue Angelis, siue animæ separatæ plures sint, siue pauciores, nihil pro maiori energumenum, siue possessorum di eis numero, ut ipsis, tanquam instrumentis, operetur, ratione naturali euincit, adhuc probabiliter potest: ut euinceretur, si naturali aliquo iure, & exigentia, adhuc precaria, ea possidendi, ipsiue vniti inuiceretur, quæ enim iure eo naturæ præterit, non ita raro, sed frequenter eneniunt. Secundo quæritur illud ex parte possessorum corporum, quibus nocet illa ab spiritibus possessio est, potest esse: neque ex parte prauorum spirituum, siue Dæmonum illi, siue demones animæ esse dicantur: quandoquidem si eorum naturæ animæ esse dicantur, & commercij admittatur, & luntati, in hominum naturali iure aliquo esset, non aut ab vltus permixtus naturalis voluntatem impediret, & contra Deo contra eorum voluntatem impediret, & eorum corpora sublunarium abusu, voluntas prauis illis spiritibus continuo adesset. Rursus quia, cum corpora à pure spiritali diuersa respublica natura sua esse videntur, non est vnde alterutri cum alia competat naturalis, ac naturæ iure debitis coniunctus, & commercij admittatur id solum, quod à Deo ipsis arbitrario pure, permittatur, & secundum modum, quo à Deo permittuntur. Atque hinc omnia, & singula quæ Quirós mouet solvunt, & quiescunt.

5. Tam vero, quæ ex Athenagora, & Augustino contra possessionem corporum in energumenis, & alienis quibus mira, quædam per magis fiant, ab animabus damnatorum separatis (ut Plotinus Philosophus voluit) afferuntur, parum ad præsentem quæestionem (ut bar) afferuntur, aut efficacissima, & ratione pure naturali euidente, & efficacissima, aut ratione pure naturali certo notæ, non autem ex euidente, vel efficacissima certo notæ, non autem ex euidente, vel efficacissima. Nec præstat illos contra pure Philosophum egisse, qui nisi ex admixtis Angelis ratione pure naturalis, & naturæ non posset, nec ad illos, ex eis effectibus, nec animas separatas admittendas ex fide, sed sola ratione naturali conuincit. Primo enim Patres non cum ipsa Plotino

tino disputabant, ut eum ratione naturali, vel ex admittis convincerent, atque inconsequentia tenebant; sed ut falsitatem eius sententiam apud fideles, quos instruebant, arguerent: apud quos fidei notitiam uti ad eam ostendendam optime possent: imo eis suppositis melius congruentiusque rationi de possessione corporum ab Angelis, quam ab animabus separatis Christianis philosophari, poterant etiam gentilibus ostendere. Ac demum, cum Plotinum, tum Platonem, & Aristotelem, atque antiquiores reliquos Philosophos, non hanc solum de existentia Angelorum veritatem, sed & abstrusiores alias ex libris Moysis, & aliis oraculis vatum & sybillarum à Deo dispositis, ut fidei nostræ viam iteraret, atque tandem emissis potius, quam naturali ratione subodoratas scripsisse ostendimus observatione non ineptiosa. Tomo controuersiarum de Trinitate de incarnat. controuersijs, & disputationibus de vtroque Mytherio primis. Inde diluitur commune, & antiquum argumentum aliud pro euentia naturalis & demonstrationibus præfatis existentie Angelorum, quam ex eis discursibus suam peritiores Philosophi (qui ex solis naturalibus veritatibus indagant, & philosophantur) consone, & constanter habuerunt. Id enim ex Dei reuelatione, & dispositione præfatis subodorati sunt, & apte quidem, ex ea supposita notitia discernerent ad idipsum, & concernentes alias veritates suadendas. opposuit sibi tandem Atriaga, n. 4. Eam saltem, ante quam nullus homo præcelleret, qui obisset, damnataque esset, ut eius praua animi per serpentem ipsam alloquens ad peccatum induceret, naturaliter agnouisse Angelum ipsi per serpentem loqui, ac nusquam animam separatam. Respondet tamen & bene Euz nulla ratione naturali constare potuisse, nullum extra vel intra paradisum hominem, sibi, & maritio Adamo prævisisse, obissetque, ut eis separatam animam ab allocutione per serpentem illum euidenter excluderet, sed solum ex sibi, vel marito Adamo à Deo reuelatis.

Si ergo præfata omnia æqua lance libentur, li- quido apparebit, quanto iure idem Atriaga n. eodem s. dicendum ergo est concludat existentiam Angelorum argumentis hinc minime demonstrari, sed & Quirios ipse ab ostendende efficacie rationum harum naturalium maxime intentione deficiit: tandem, sect. 1. dum probabiliora argumenta eiusmodi pro Angelorum existentia, quam quæ pro ea enervandis afferuntur, solummodo concludit, quia (inquit) nil vniuerso incompletum experitur, & ac proinde completas solum substantias esse, quæ in eo nobiscum commorantur, quam separatam animas incompletas, naturali rationi stando debet censei: & hæc quidem ratio, alia ex naturalibus, & postrema pro Angelorum existentia, ex Magorum, & enigmatorum effectibus petita est: sed majus aliquid probabilitatis pure naturalibus principiis minime inducit: etenim, & si nihil incompletum in vniuerso experiamur, naturali tamen ratione, quæ animæ immortalitas demonstratur, eam defuncti cuiusvis corpore, tamen partialis, & incompleta substantia sit, alicubi rerum, & vniuersi persistere naturali discursu paulisper ducto, atque protrahendo demonstratur. Vnde ergo maiori probabilitate ratione naturali ostendit, non illam, sed substantiam aliam completam, viros illos Magorum, & enigmatorum effectus per ipsorum corpora efficere, imo nec posse operari? iude tamen maiori probabilitate specie sic ostendo. Existentia quippe animæ alicubi ex eius immortalitate euidenter deducit, imo, & eius immortalitas inde solum euidenter ostenditur, quod eorum, qui in corpore bene egit, aut male, debitam mercedem, cum socio actionum corpore recipiat: quod fieri non posset, si corpore abscedens periret: nec iterum illud subinde esset viuificatura, ut per eum brutiorum animis vlti veniit. Hinc autem fit, ut eius solum corporis, cuius pars, seu compars fuit, cuiusque viuificationi destinata creatur, eiusdem confortio, & conseruationi inclinatur, cum separata est, persisteret, eiusque ad conuictum, & commercium viuificationis vltioris ex primæ viuificationis possessione, quæ situm: quocirca separatæ animæ ad corpus, aliud etiam non informatiua euocatio (quæ fors Samuelis animæ & Dei contigit voluntate) non solum præter, sed

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

contra eius naturam, ac vniuersi ordinem, & existentiam erit, rariusque longe, quam enigmatorum, & Magorum effectus viros, quos experimus: quare ad separatas animas pro eis efficiendis recutis, ut contra euidentem rationem non sit; minus tamen rationi naturali congruus erit, eo vero præcluso totales substantias inuisibiles esse rationales, & liberas, à quibus eiusmodi effectus proueniant, quam magna probabilitate, citra euidentiam ratio naturalis ostendit, cum plerisque eorum effectuum Deo, ut authori tribui ratio etiam naturalis prohibeat, ut vidimus, numer. 23. fine.

QVÆSTIO II.

Quando creati Angeli fuerint, & ubi.

Vo hæc quæstionis titulo proposita longioris examinationis non sunt quippe quæ à ratione solide statui nequeant: cum enim & locus, & duratio creationi Angelorum è mero Dei arbitrio, omni naturalis, adhuc reliqua rerum, præcitate exigentia lege soluto contingant, nil à ratione naturali firmum pro duratione, & loco determinatis, quibus Angeli creati sunt, produci potest. Ergo ab autoritate sola definendum utrumque erit.

CERTAMEN I.

De duratione in qua Angeli creati sunt & primo extitere, statuitur.

1. Dicendum primo est: Angelos ab æterno creatos non esse, neque ex æternitate extitisse. Est de hinc conclusio. Et si enim creaturam, quamvis natura permanentem (quidquid de essentialiter successiva) ac subinde Angelos, qui ex ita permanentibus sunt, create ab æterno Deus pro suo libito possit; ac non illos ab æterno creare voluisse, nec de facto creasse definitum est in Concilio Lateranensi relato ad verbum cap. firmiter de summa Trinitate, & de Catholica his verbis: *unum est vniuersorum principium creator omnium, inuisibilem, visibilem spirituum, & corporalium, qui sua omnipotente virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spirituales, & corporeas, Angelicam videlicet, & mundanam, deinde humanam.* Pende illud ad præsens ab initio temporis: quo Angelorum ab æternitate creatio, atque, ex æternitate existentia, ita excluditur, ut de eius definitione in eo textu nusquam dubitandi locus appareat: quare neque vllus ibi definitum hæcenus dubitauit; tamen de omnimoda substantiæ, & natura eorum spiritualitate, ibi etiam definita, male Doctores aliquot dubitauerunt, ut d. 1. q. 1. videbimus; fateor tamen difficilem esse Basilij, huic Catholice veritati aduersam locutionem apud Valq. inficiandum ex n. 4. quæ sic habet: *erat quidam vetustior quidam mundi generationis status super mundanis potentibus conueniens, superætemporalis, æternus, sempiternus;* & verbis reliquis satisfacit Valq. explicatio de intervallo, quodam imaginario, & fluxu, quod ex illi motum tēpus nostrum constituentē iuxta Patres à se explicatos, d. 1. c. 6. antecesserit, vel iuxta Aug. 3. lib. imperfecti super Gen. qui præter tempus nostrum aliud anterius ex successibus Angel. operationibus, si ante nostrum crearentur fore admittit; neutra vero explicatio verbis illis æternus, sempiternus satisfacit: quare nisi de statu Ang. æterni in Dei cognitione, cum Angelis in spiritualitate conueniente (quod mundana creata non habent, et si à Deo ab æterno cognita) benigne intelligi nequit.

2. Solum potest serio à Catholicis disputari quo tempore fuerint creati Angeli, ac esse absolute ceperint ante reliqui vniuersi creationem? an postea? an simul cum primo productis creaturis, cælo nimirum, & terra die creationis, primo? an alio ex sequentibus die? vel alio creationis rerum posteriore? qua in quæstione Grecorum Patrum concors fere sententia fuit